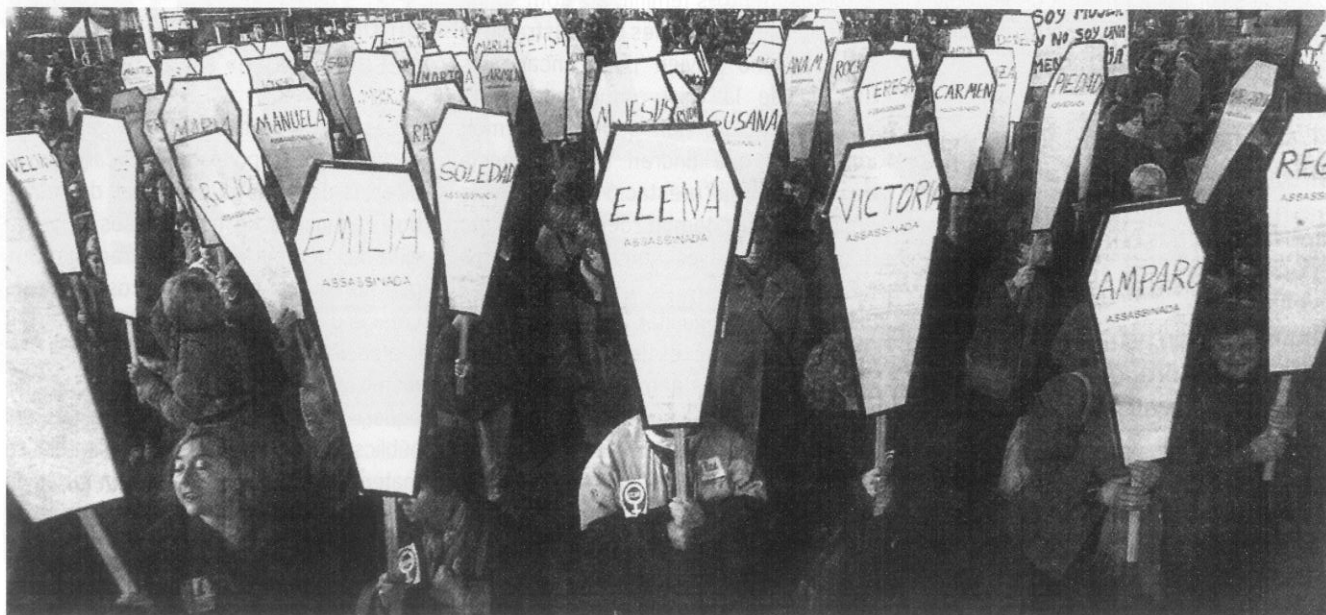

Feminismes del present: teixint el nou segle

Com ha evolucionat el feminisme per tal de donar respostes al nous reptes plantejats pel segle XXI? Què hi ha encara de vigent del feminisme de la segona meitat del segle passat? Hem de parlar en singular o bé afirmar la pluralitat dels feminismes?

Concentració de denúncia de la violència de gènere.

Als anys setanta, la poeta catalana Maria-Mercè Marçal ja reivindicava el fet de ser dona, de classe baixa i nació oprimida. Del PSAN estant, junt amb les altres dones, es considerava òrfena de mares literàries, pensadores i també activistes. De fet, com a feminista se sentia incompresa, d'una banda pels homes independentistes sense gaire sensibilitat de gènere i, d'una altra, pels grups de dones que sentien la qüestió nacional molt lluny. La doble condició de dona i catalana que, en aquells anys, significava una identitat insòlita es converteix avui dia en una característica un poc més normalitzada.

En efecte, actualment els diferents grups de dones aporten respostes als diversos conflictes que es creen dia a dia en la nostra societat globalitzada: des de la problemàtica de la immigració fins a la de la sexualitat, bo i passant també per

les noves tecnologies o per l'ecologisme. Aquestes noves vies que s'iniciaren, moltes d'elles, en els anys setanta i que en el segle XXI prenen una força considerable, cohabituen amb les lluites socials tradicionals que encara continuen els seus camins. Així, malauradament les reflexions de la pensadora francesa Simone de Beauvoir són encara ben necessàries per continuar treballant en contra d'un maleït *sostre de vidre* o també per eradicar la violència de gènere, dos aspectes ben complexos que evidencien l'esclatxa entre una ciutadania de primera i una de segona.

Ciutadanes de segona són també considerades totes aquelles dones que pertanyen a països no europeus o nord-americans. Pel que fa a la immigració, aquesta realitat genera, normalment, dones desterrades, aïllades, encapsula-

des dintre d'uns espais privats amb tradicions ben diferents a les del país d'acollida. La tristesa de l'exili desorientador impregna els cossos fantasmagòrics de dones que deambulen per les nostres ciutats. Així, els treballs d'integració signifiquen una activitat imprescindible per tal d'aconseguir que les dones immigrants es trobin acollides, en el nostre cas, per la nació catalana, fins i tot naturalitzades, és a dir, que elles mateixes es reconeixin catalanes com ho fa l'autora marroquina Najat el Hachmi amb el seu llibre *Jo també sóc catalana* (2004).

«Algunes teòriques deutes de Beauvoir expliquen com es torna a fomentar la desigualtat mitjançant la revalorització de la maternitat»

Però de segona són també les ciutadanes afectades pel colonialisme i pel postcolonialisme. En aquesta visió s'inscriuen les reflexions sobre les veus de les dones subalternes, com ens recorda Gayatri Spivak. El pensament postcolonial ajuda així a destruir el nostre etnocentrisme d'Occident i denuncia aquelles dones doblement mutilades, per les pròpies nacions i per les nacions colonitzadores. Aquestes teories amplien clarament el concepte de ciutadania cap a un univers on tingui cabuda la diversitat ètnica i de gènere.

Algunes teories postcolonialistes reforcen també la lluita de les dones des de l'ecologia. Aquest moviment altermundialista, l'ecofeminisme, pretén aconseguir un món més sostenible i igualitari on el sistema productiu s'ajusti a les exigències col·lectives sense haver de condicionar els propis cossos. Així doncs, venera, entre d'altres, la Terra, la natura, el fluir maternal i les pràctiques naturals. Tanmateix, aquesta sensibilitat xoca de ple amb algunes teòriques deutes de les tesis de Beauvoir que expliquen com es torna a fomentar la desigualtat mitjançant la revalorització de la maternitat. I és que, argumenten, durant el temps de cria dels fills, les dones perden tot el poder social que havien adquirit anteriorment. De fet, segons Rosenbluth, mentre que els homes com més grans es fan més poder acumulen, les dones tendeixen a perdre'l, abandonant, a més, l'únic poder volàtil del qual havien disposat, que era el de la bellesa de la joventut. És per això que, segons algunes feministes, les dones han d'aconseguir crear, mantenir i fer créixer el seu poder polític i econòmic.

Les creadores: sexe i internet

El feminisme del segle XXI revoluciona el món artístic sobretot pel que fa a l'experimentació amb els cossos. Amb la teoria *queer*, la identitat s'ha tret un gran pes de sobre ja que destrueix qualsevol associació biològica o essencial a l'orientació sexual o de gènere. I això es reflecteix molt clarament en l'expressió artística. Per exemple, en les darreres creacions eròtiques i pornogràfiques flueixen líquids corporals, plaers, llibertats sexuals, paraules

Una obra d'Army Jenkins, artista que centra el seu treball artístic en la identitat femenina.

murmurades a cau d'orella, en definitiva, els mil sentits nostres. De fet, en la creació eròtica, a les dones els plau aportar alternatives a tot allò que no els convé: la frígida ha passat ara a convertir-se en la multiorgàsmica. Així aquest món ha obert noves portes al plaer femení tot construint obres magnes, en ocasions, picant-se l'ullet entre elles per mofar-se de la poca traça que caracteritza les creacions fal·locèntriques adreçades exclusivament als homes.

Si parem atenció a la creació en general, cal apuntar que les xarxes virtuals són un element bàsic en la projecció de les artistes i, de retruc, en la transformació social. De fet, internet és una eina femenina i feminista per excel·lència tot i que, contradictòriament, prové d'un pare creador absolutament agressiu i capitalista. Però la manera de funcionar de les xarxes, en horitzontal i sense jerarquies, s'associa molt amb el pensament feminista. És més, l'ús que en fan les dones arriba a interferir fermament en l'economia del nostre país tot revertint les necessitats i els gustos envers certs productes. Per exemple, cal fer esment de la publicació a paper de certs contes reivindicatius que prèviament han tingut èxit a internet. De segur que sense internet aquestes obres no haguessin estat mai publicades, o bé que, com a molt, les haurien editat en una petita editorial feminista destinada exclusivament a

les amigues i col·legues de batalla. Amb aquest exemple i molts d'altres, el Zeus capitalista veu com se li comencen a estripar els budells interiors, com les dones a la xarxa han trobat una esclatxa que cada vegada fan més gran.

Aquesta nova via de construcció social simbolitzada per internet com a xarxa rizomàtica està abocada a construir una ciutadania àmplia i dinàmica. Amb aquesta fita, el feminisme s'entrecrua amb els altres moviments alternatius que pretenen, tots ells, reivindicar una societat respectuosa, lliure i alhora interdependent. Així, tenint en compte el concepte de "ciutadania relacional" es pretén reimaginar nous discursos sobre una societat canviant, més inclusiva i amb relacions de poder múltiples, rizomàtiques.

Així doncs i per concloure, actualment es refermen uns feminismes preocupats per construir noves vies d'inclusió social que no tenen cabuda en les societats actuals encarcarades i opressores. Els pensaments feministes d'avui intenten, en tot cas, reflexionar i recrear nous conceptes de ciutadania on totes les persones puguin tenir cabuda i on desapareguin

«El feminisme del segle XXI revoluciona el món artístic sobretot pel que fa a l'experimentació amb els cossos»

paraules com ara "derrota", "victòria" o "exclusió", en benefici de termes com són "intercanvi", "col·laboració", "reconciliació" o "cooperació". De fet, el fluir dels nostres cossos femenins ens fa prendre consciència de la possibilitat d'un nou món. No deixem d'ajuntar-nos, totes i tots, per iniciar una societat inèdita basada en el respecte, en la llibertat i en la col·laboració, on es conjuminen treballs, relacions socials, economies, terres, cossos, emocions, etc. Una vegada més, les dones, unides en xarxa, teixiran el futur de la nova ciutadania tot encapçalant aquesta lluita que ens afecta a totes i tots.

»»» **Laia Climent**

professora de la Universitat Jaume I